

Avhandling om hanteringen av tyska flyktingbarn i Danmark

Barnen straffades för det hat danskarna kände mot tyskarna

– En humanitär katastrof. Så beskriver den danska läkaren Kirsten Lyloff hanteringen av tyska flyktingbarn som kom till Danmark i krigets slutskede. Mellan mars och december 1945 dog 7 000 barn under 5 år. En del av ansvaret lägger hon på det danska läkarförbundet som deklarerade att man inte ville behandla flyktingarna.

– Barnen straffades för det hat som den danska befolkningen kände mot tyskarna efter kriget, säger hon.

II Andra världskriget var inne i slutfasen. Röda armén ryckte fram på östfronten. Hundratusentals civila från Tyskland valde att fly. Från mars till maj 1945 anlände runt 250 000 av dem till Danmark. De isolerades i taggtrådsomgärdade och bevakade läger runt om i landet. Nio månader senare var 13 492 av dem döda.

Det framgår av överläkaren Kirsten Lyloffs avhandling »Barn eller fjende«, som hon nyligen försvarade vid historiska institutionen, Köpenhamns universitet. Siffran över antalet döda är inte ny, men det är beteckningen »humanitär katastrof«.

– Barackerna var smutsiga och trånga, och många gick omkring utan skor i vintern. Barnen fick 700 kalorier om dagen, plus mjölk. Det var den starkes rätt som gällde, vilket framför allt drabbade de föräldralösa barnen. Av de dödsattester som jag gått igenom framgår att svält och infektioner, som hade kunnat undvikas med basal medicinsk vård, var de vanligaste dödsorsakerna. En tredjedel av alla barn under 5 år och nästan samtliga under 1 år dog, totalt runt 7 000 barn. Inte sedan pesten har så många människor inom en enskild grupp dött i Danmark. Då är det en humanitär katastrof i mina ögon, säger Kirsten Lyloff.

Vi träffas i hennes lägenhet i centrala Köpenhamn dagen före 60-års jubileet av Danmarks befrielse. De danska tidningarna har den senaste tiden varit fulla av reaktioner på Lyloffs avhandling, som hon till stora delar skrivit parallellt med arbetet som överläkare på avdelningen för klinisk immunologi vid Hille-røds sjukhus. I den danska historieskrivningen har kapitlet om de tyska flykting-

FOTO: OLA TORKELSSON

Kirsten Lyloffs historiska intresse för de tyska flyktingbarnen väcktes när hon bodde i Aalborg och såg en mängd gravar med tyska namn på en kyrkogård. – Som läkare undrade jag varför de dött. Det stod ingenstans. Och att det var så många stämde inte med den allmänna uppfattningen i Danmark att vi behandlat flyktingarna så väl, säger hon.

arna förut lyfts fram som ett föredöme.

– Så sent som 1987 utkom en avhandling där författaren skrev »Aldrig har ett land behandlat sina tidigare fiender så väl som Danmark.« Men ingen har tidigare tittat på vilka grupper av flyktingar som dog och varför, förklarar hon.

De bistra livsbetingelserna var, enligt Lyloff, resultatet av det »etniska hat« mot tyskar som rådde i den danska befolkningen.

– Det är förstås svårt att bevisa, men flyktingar som kom från andra länder, balter, polacker och vissa ryssar, fick till exempel en bra behandling i Danmark. Det saknades alltså inte resurser. Och när administrationen i Berlin skulle återbörda flyktingarna som var spridda över Europa ett par år senare tog man dem i Danmark först. De hade det sämst, ansåg man.

Ytterligare en förklaring till flyktingarnas misär avslöjade Kirsten Lyloff i en vetenskaplig artikel från 1999, som närmast gjorde henne rikskänd. Här beskriver hon hur den danska Lægefore-

ningen i mars 1945 beslöt att danska läkare inte skulle påläggas att behandla flyktingarna. I förhandlingar med tyskarna hade förbundets ordförande dessförinnan erbjudit att danska läkare skulle behandla flyktingarna, i utbyte mot att situationen för danskar i tyska koncentrationsläger förbättrades. I slutändan fick han inget stöd i förbundet för hållningen, även om meningarna var delade.

– Det är den första och hittills enda gången danska läkare sagt att man inte ville behandla människor av en speciell nationalitet. Referat från förbundets möten visar att det fanns ett utbrett hat inom kåren mot tyskarna. Och när läkarna, som normalt förväntas ha en hög moral, valde den linjen fick det förstås konsekvenser för hur resten av samhället förhöll sig till flyktingarna, säger Kirsten Lyloff.

Inte minst inom läkarkåren var reaktionerna på hennes avslöjande starka. Vissa ifrågasatte fakta, andra skickade anonyma hotbrev. Ytterligare andra pekade på att det danska läkarförbundets agerande måste förstås utifrån sin tid. Många danska läkare sköts exempelvis till döds av tyskarna som kompensation för de mord motståndsrörelsen utförde.

– Visst var danskarna förbittrade efter fem års ockupation. Den värsta anklagelse man kunde råka ut för då var att kallas »tyskervenlig«. Men för mig handlar det inte om förståelse eller inte, och jag vill inte lyfta några moraliska pekfingrar. Mitt syfte är att berätta en historia som många önskat glömma eller skönmåla. Det etniska hat man kände då är samma hat som vi idag ser i andra delar av världen och som vi har svårt att förstå. Därför är det viktigt att komma ihåg att samma stämningar präglade vår egen historia.

Björn Ramel
frilansjournalist